

The Holy See

KATEHEZA PAPE FRANJENA OPĆOJ AUDIJENCIJI Srijeda, 23. rujan 2020. [\[Multimedia\]](#)

„Izliječiti svijet“: 8. Supsidijarnost i krepost nade

Draga braćo i sestre, čini se da vrijeme nije baš lijepo, ali svejedno vam kažem dobar dan!

Da bismo izašli bolji iz krize kao što je ova sadašnja, a koja je zdravstvena i ujedno također društvena, politička i ekonomska kriza, svaki je od nas pozvan preuzeti na sebe svoj dio odgovornosti, odnosno odgovornosti treba podijeliti. Moramo odgovoriti ne samo kao pojedinci, nego također polazeći od skupine kojoj pripadamo, od uloge koju imamo u društvu, od naših načela i, ako smo vjernici, od vjere u Boga. Često, međutim, mnogi ne mogu sudjelovati u obnovi općeg dobra jer su marginalizirani, isključeni ili ignorirani. Određene društvene skupine nisu u mogućnosti tome pridonijeti jer su ekonomski ili politički ugušene. U nekim društvima mnogi nemaju slobodu izraziti svoju vjeru i vrijednosti, svoje ideje: ako ih izraze idu u zatvor. Drugdje, posebno u zapadnom svijetu, mnogo je onih koji sami potiskuju svoja etička ili vjerska uvjerenja. Ali na taj način ne možemo izići iz krize ili u svakom slučaju ne možemo iz nje izići bolji. Izići ćemo gori.

Da bismo svi mogli sudjelovati u brizi i preporodu naših naroda, ispravno je da svi imaju odgovarajuća sredstva za to (usp. *Kompendij socijalnog nauke Crkve* [KSNC], 186). Nakon velike ekonomske depresije iz 1929. godine, papa Pio XI. objasnio je koliko je *načelo subsidijarnosti* važno za istinsku obnovu (usp. enc. *Quadragesimo anno*, 79-80). To načelo ima dvostruku dinamiku: odozgo prema dolje i od dolje prema gore. Možda ne razumijemo što to znači, ali to nas društveno načelo čini više ujedinenima.

S jedne strane, a nadasve u vrijeme promjena, kad samci, obitelji, male udruge ili lokalne zajednice nisu u stanju postići primarne ciljeve, tada je ispravno da interveniraju najviše razine društvenog tijela, kao što je država, kako bi pružila potrebna sredstva za daljnji napredak. Primjerice, uslijed *lockdowna* prouzrokovanog koronavirusom, mnogi pojedinci, obitelji i gospodarske aktivnosti zapali su i još uvijek su u ozbiljnim teškoćama. Zato javne institucije pokušavaju pomoći odgovarajućim socijalnim, ekonomskim i zdravstvenim intervencijama: to je

njihova zadaća, to je ono što moraju činiti.

S druge strane, međutim, najviše razine društva moraju poštivati i promicati srednje ili niže razine. Naime, doprinos pojedinaca, obitelji, udruženja, poduzeća, svih posredničkih tijela, pa i Crkva od presudne je važnosti. Oni, s vlastitim kulturnim, vjerskim, ekonomskim ili sredstvima građanskog sudjelovanja revitaliziraju i jačaju društveno tijelo (usp. *KSNC*, 185). Odnosno, postoji suradnja odozgo prema dolje, od središnje države prema narodu i odozdo prema gore: od društvenih tvorevina prema gore. I upravo se tako izvršava načelo supsidijarnosti.

Svaki pojedinac mora imati priliku preuzeti svoju odgovornost u procesima ozdravljenja društva kojem pripada. Kada se pokreće neki projekt koji izravno ili neizravno utječe na određene društvene skupine, one ne mogu biti izuzete iz sudjelovanja. Na primjer: „Što ti činiš? – Idem raditi za siromahe – Lijepo, a što ti činiš? – Podučavam siromašne, kažem siromašnima što im je činiti – Ne, to nije dobro, prvi korak je pustiti siromašne da kažu tebi kako žive, što trebaju: Trebamo sve pustiti da govore!“ I tako djeluje načelo supsidijarnosti. Ne možemo te ljude izostaviti iz sudjelovanja; njihova mudrost, mudrost najsiromašnijih skupina ne može se ostaviti po strani (usp. posinod. apost. pobud. *Querida Amazonia* [QA], 32; enc. *Laudato si'*, 63). Nažalost, ta se nepravda često događa tamo gdje su koncentrirani veliki ekonomski ili geopolitički interesi, poput određenih aktivnosti oko vađenja ruda i mineralnih sirovina na nekim područjima planeta (usp. QA, 9.14). Glasove domorodačkih naroda, njihove kulture i svjetonazore ne uzima se u obzir. Danas se taj nedostatak poštivanja *načela supsidijarnosti* raširio poput virusa. Pomislimo na velike mjere financijske pomoći koje provode države. Velike se financijske tvrtke sluša više nego ljude ili one koji pokreću realnu ekonomiju. Multinacionalne se tvrtke sluša više no društvene pokrete. Ili da se poslužimo jezikom običnih ljudi: moćne se više sluša nego slabe i to nije put, to nije ljudski put, to nije put kojem nas je Isus učio, time se ne provodi načelo supsidijarnosti. Tako ne omogućujemo ljudima da budu „protagonisti vlastitog iskupljenja“. [1] U kolektivnom nesvjesnom nekih političara ili nekih sindikalista postoji ova krilatica: sve za narod, ništa s narodom. Odozgo prema dolje, ali bez oslušivanja mudrosti naroda, bez odjelotvorenja te mudrosti u rješavanju problemâ, u ovom slučaju u izlasku iz krize. Ili pomislimo također na način liječenja virusa: više se sluša velike farmaceutske tvrtke nego zdravstvene djelatnike koji rade na prvoj crti u bolnicama ili u izbjegličkim kampovima. To nije dobar put. Mora se slušati sve, one gore i one dolje, sve.

Da bismo iz krize izišli bolji, valja primjenjivati *načelo supsidijarnosti*, poštujući autonomiju i sposobnost inicijative svijetu, posebno posljednjih. Svi dijelovi tijela su nužni i, kako kaže sveti Pavao, oni dijelovi koji se mogu činiti slabijima i manje važnima zapravo su najpotrebniji (usp. *1 Kor* 12, 22). U svjetlu te slike možemo reći da načelo supsidijarnosti omogućuje svakome da preuzme svoju ulogu za sudbinu društva i u brizi za društvo. Provodeći to u djelo, provodeći u djelo načelo supsidijarnosti daje *nadu*, daje *nadu* u zdraviju i pravedniju budućnost; i tu budućnost gradimo zajedno, težeći većim stvarima, proširujući svoje vidike. [2] Ili zajedno ili nikako. Ili radimo zajedno na izlasku iz krize, na svim razinama društva, ili nikada iz nje nećemo izići. Izići iz krize ne znači trenutne prilike „uglancati“ tako da izgledaju malo pravednije. Izići iz krize znači mijenjati, a

do prave promjene će doći ako u tome sudjeluju svi, svi oni koji čine narod. Sva zanimanja, svi. I svi zajedno, svi u zajedništvu. Ako to ne budu činili svi, rezultat će biti negativan.

U jednoj od prethodnih kateheza vidjeli smo kako je *solidarnost* put izlaska iz krize: ona nas ujedinjuje i omogućuje nam da iznađemo valjane ponude za zdraviji svijet. Ali ovom putu solidarnosti potrebna je *supsidijarnost*. Netko bi mi mogao reći: „Oče, teške su riječi koje danas zborite“. Ali baš zato pokušavam objasniti njihovo značenje. Solidarni, jer kročimo putom subsidijarnosti. Naime, nema stvarne solidarnosti bez društvenog sudjelovanja, bez doprinosa posredničkih tijela: obitelji, udruženja, zadruga, malih poduzeća, izraza civilnog društva. Svi trebaju dati svoj obol. To sudjelovanje pomaže u sprječavanju i ispravljanju određenih negativnih aspekata globalizacije i djelovanja državâ, kao što je slučaj i u brizi za ljude pogođene pandemijom. Te doprinose „odozdo“ treba poticati. Kako je lijepo gledati ono što čine volonteri u ovoj krizi. Volonteri koji dolaze iz svih društvenih slojeva: iz dobrostojećih obitelji, iz siromašnih obitelji i to svi zajedno kako bi izašli iz krize. To je solidarnost i načelo subsidijarnosti.

Tijekom *lockdowna* spontano se prolamao pljesak za liječnike i medicinske sestre u znak ohrabrenja i nade. Mnogi su riskirali svoje živote i mnogi su dali svoj život. Protegnimo taj pljesak na sve članove društva, na sve, na svakog pojedinog, zbog njegova dragocjenog doprinosa, ma kako mali bio. „Ali što taj može učiniti? – Slušajte ga, dajte mu prostora za rad, savjetujte se s njim“. Uputimo pljesak „odbačenima“, onima koje ova kultura označava kao „odbačene“, ova kultura odbacivanja, odnosno zaplješčimo starijim osobama, djeci, osobama s teškoćama u razvoju, zaplješčimo radnicima, svima onima koji se stavljaju u službu drugih. Svi zajedno rade na izlasku iz krize. No, nemojmo se zaustaviti samo na pljesku! *Nada* je smiona, zato se potaknimo da sanjamo velike snove. Braćo i sestre, naučimo sanjati velike snove! Ne bojmo se sanjati velike snove, tražeći ideale pravde i društvene ljubavi koji su plod nade. Ne pokušavajmo rekonstruirati prošlost, što je bilo bilo je, pred nama su nove stvari. Gospodin je obećao: „evo, sve činim novo“. Potaknimo se na to da sanjamo velike snove tražeći te ideale, nemojmo pokušavati rekonstruirati prošlost, posebno onu koja je bila nepravedna i već bolesna, a što sam već bio nazvao nepravdama. Gradimo budućnost tamo gdje se lokalne i globalne dimenzije uzajamno obogaćuju – svatko može dati, svaki pojedini mora dati svoj obol, svoju kulturu, svoju filozofiju, svoj način razmišljanja – gdje ljepota i bogatstvo manjih skupina mogu cvjetati jer i tamo je ljepota i gdje se oni koji imaju više trude služiti i dati više onima koji imaju manje.